

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MENTALHYGIEJNE

MEDLEMSBLAD FOR LANDSFOR-
ENINGEN FOR MENTALHYGIEJNE
OG DE TILSLUTTEDE FORENIN-
GER: LANDSFORENINGEN TIL

FREMME AF BØRNS PSYKISKE
SUNDHED, DANSK PSYKOLOG-
FORENING OG DANSK HOSPITALS-
SOCIALRAADGIVERFORENING

Frisk mod gør arbejdet let

Af pressemeldelserne:

Den giver adskilligt stof
til eftertanke og har uden
tvivl en mission at op-
fylde. (»Jyllandsposten«).

Ideen med bogen er god
som en antisurhedskam-
pagne. (»Aarhus
Stiftstidende«).

Til at modvirke krisen
med dens alvorligt ned-
brydende indvirken paa
arbejdsydelsen, paa gen-
opbygningen og merpro-
duktionen stilles
bogen til erhverve-
nes disposition.
(»Arbejdsgiveren«).

FRISK MOD ANTONIUS

Bogen giver et all round
indtryk af alle de »ømme
punkter«, som mentalhy-
giejnens vil og gerne skul-
le bidrage til at udrydde.

(»Social-Demokraten«).

For store firmaer — og
smaa med for resten —
vil det være en fortræf-
kelig idé at købe en stak
eksemplarer til uddeling
blandt personalet, Det er
tilmed en gave, som i
det lange løb betaler sig.

(»Ekstrabladet«).

Send os
Deres
ordre!

En del af bogens overskud gaar til Landsforeningens formaal. Køb og fordel den. Pris 3 kr.

Køb et af disse smukke sølvsmyk-
ker, som taler vor sag, og som

giver et lille bidrag i vor kasse
ved salget. En fornem gaveidé.

FAAS HOS ALLE GULDSMEDE

KORT eller LANG

Livslinie

Forsikring skal man ha'.
BALTICA

BEKYMRINGER

Samvittigheds kvaler og humor er forskellige hos forskellige nationer. Dette gælder ogsaa neuroserne. Læs en ny bog, der skildrer den typiske danske neuroseform samt midlerne til dens bekæmpelse.

Faas i alle boglader
240 sider. 10 kr.

ERIK CARSTENS' FORLAG

ERIK CARSTENS:

TVESIND og NEUROSE

»Naar saadanne uafhængige fremsætter deres tanker klart, er de værd at lytte til. Det gør Carstens; man mærker skolingens.«

*Jacob Paludan
i Nationaltidende.*

Gudena Kurbad

Silkeborg. Tlf. 1878 - 1877

- ✕ Medicinske sygdomme
- ✕ Nervesygdomme
- ✕ Rekonvalescens
- ✕ Rekreation

Leder: Dr. med. K. Transbøl

MENTALHYGIEJNEN —

En folkesag!

Tag vel mod vore medarbejdere!

Det aarlige kontingent er 10 kr. (el. derover). Livsvarigt medlem bliver man for 100 kr. (el. derover) een gang for alle; institutioner, firmaer, foreninger og lign. 500 kr. (eller derover) een gang for alle. De livsvariges kontingenter gaar lige ind i Antoniusfonden.

Vi beder ogsaa kommunerne om at støtte os ved et aarligt bidrag.

De har sikkert een eller anden bekendt eller slægtning, hvis skæbne De kan bidrage til at mildne ved at tegne Dem som medlem af Landsforeningen for Mentalhygiejne.

Astma - Bronchitis

behandles daglig

Børn halv pris. Sygekassepatienter stor moderation.

Palæ 7 og Palæ 1484 V. 9—13 og 17—19
Kuranstalten KLOKKEN
Kronprinsessegade 22

Helweg Mikkelsen
& Co.

Elektriske maaleinstrumenter

Ø. Farimagsgade 28. C. 998

A. MICHELSEN
KGL. HOF- OG ORDENSJUVELERER
GRUNDLAGT 1841

BREDGADE 11 CENTRAL 229

MENTALHYGIEJNE

ME DLEMSBLAD FOR LANDSFORENINGEN FOR MENTALHYGIEJNE

Nr. 2

Maj 1950

3. aargang

Redaktion:

Magister Poul Bahnsen, direktør Louis E. Grandjean (ansvarshavende), læge Steen Warthoe.

INDHOLD

Skoleinspekt. C. C. Krogh-Müller: *Mentalhygiejnen og børneforsorgen*. S. 13.

W. H. O.-beretning. S. 14.

Verdensligaens aarsberetning. S. 14.

Dr. Pehr Henrik Törn-gren: *Vor tids kultursygdom*. S. 15.

Sindslidelserne er U. S. A.s største plage. S. 16.

Skolepsykolog Bodil Farup: *Mentalhygiejnen i børneopdragelsen*. S. 17.

Professor, civilingeniør G. Weber: *Om støj og støjlage*. S. 18.

Dr. med. Erik Skinhøj: *Psyko-somatiske erhvervs sygdomme*. S. 19.

Bøger. S. 21.

Læge Jarl Wagner-Smitt: *Hvad koster sygdommene samfundet*. S. 22.

Fra Landsforeningens arbejds-mark. S. 23.

Bøger. S. 23 og 24.

Mentalhygiejnen og børneforsorgen

Af skoleinspektør C. C. Kragh-Müller

Med rod i den nyopdukkede psykologisk-pædagogiske videnskab ringedes dette aarhundrede ind under forjættelsen om barnets aarhundrede. Vi fik imidlertid krige og mørketider, som kastede skygger dybt ned i barnets egen verden. Det er derfor meget glædeligt at kunne konstatere, at de restriktioner og rationeringer, som ellers har præget verden i disse aar, ikke har formaaet at slukke endsige nedsætte forbruget af den projektør, som denne nye videnskab havde rettet mod barnets verden. Netop i den sidste snes aar har initiativet i arbejdet for og med børn blomstret som aldrig i nogen tidligere tidsperiode og har herhjemme blandt andet givet sig udtryk i:

Sammenslutning af flere mindre foreninger i „Social-pædagogisk forening“, der er tilmeldt verdensforbundet for ny opdragelse, og som udgiver „Pædagogisk-psykologisk tidsskrift“ og holder talrige møder og kurser for forældre og fagpædagoger.

Starten og gennemførelsen af statsradiofoniens omfattende og populære serie „For mødre med smaabørn“.

Reformerne i seminarieundervisningen, der aabner mulighed for mere psykologisk undervisning og indstilling paa de steder, hvorfra skolerne henter deres lærere.

Udbygning af skolepsykologiske virksomheder og andre raadgivende foranstaltninger.

Oprettelse af specielle børnepsykiatriske afdelinger paa forskellige store hospitaler.

Oprettelsen af en psykologisk-pædagogisk studieretning ved Københavns Universitet.

Pædagogisk litteratur, som før i tiden kun fandt ringe afsætning, vælder i de senere aar frem fra ud- og indland og læses i hjemmene. Her kan nævnes, at „Psykologisk-pædagogisk bibliotek“ allerede har udsendt 12 bind, hvoraf flere er kommet i adskillige oplag.

Disse og endnu mange flere foranstaltninger er alle af mentalhygiejnisk karakter. Ser man paa mentalhygiejne — eller for at bruge et dansk ord: sindshygiejne — analogt med den legemlige hygiejne, maa den bestaa af alt det, der gaar ud paa at holde sindet sundt. Og det er derfor naturligt,

hvad ogsaa landsforeningen altid har indset, at den største fare for vrangudvikling ligger i barndommen, hvor især omgivelsernes indflydelse er af saa overmaade betydning for barnets udvikling og for den endelige udformning af dets karaktertræk og hele sjælelige habitus.

Man har med andre ord — ikke alene i landsforeningen, men i al almindelighed forlængst indset, at i grundlaget for en videre udbredt mentalhygiejne er børneopdragelsen hovedhjørnestenen.

Man fornærmer næppe nogen ved at sige, at et af de omraader, hvor de mentalhygiejniske synspunkter arbejder sig langsomt frem, udgøres af børneførsorgen, og her tænkes især paa den fjernende del. Der er ganske vist ud fra mentalhygiejniske og videnskabelige synspunkter sket fremskridt, men disse staar ikke i noget reelt forhold til den viden og de forskningsresultater, der er opnaaet inden for omraadet, for eksempel hvor det gælder opdragelse af miljøskaadede og andre vanskelige børn. Og man behøver vel heller ikke at underkende det krævende og ofte selvopofrende arbejde, der gøres paa danske børneførsorgsinstitutioner, naar man her giver udtryk for sin store skuffelse over sammensætningen af den kommission, der fornylig af socialministeren er nedsat for at undersøge og eventuelt komme med forbedringsforslag vedrørende arbejdsmetoderne inden for børneførsorgen.

Den talstærke kommission bestaar for størstedelen af medlemmer, der enten er placeret i ledelsen af — eller i det praktiske børneførsorgsarbejde. Nedsættelsen er sket paa god demokratisk basis, men ud fra psykiatriske og psykologisk-pædagogiske synspunkter maa man sige, at dette er sket paa bekostning af sagkundskaben, der, hvor det drejer sig om arbejdsmetoder vedrørende opdragelse af ofte svært miljøskaadede, nervøse, svagtbegavede og tilpasningsvanskelige børn, vel maa siges at udgøres af børnepsykia-

De mentalhygiejniske raadgivninger

Som det vil være bekendt, paa begyndte landsforeningen mentalhygiejniske raadgivninger for voksne fra dette aars begyndelse. Lederen af raadgivningerne, dr.

Dr. med. Gudmund Magnussen.

med. Gudmund Magnussen, vil i august-nummeret af „Mentalhygiejne“ gøre rede for det arbejde, der bør udføres, og de erfaringer, som foreløbig er indhøstet.

tere, børnepsykologer og specialpædagoger.

Naar man før i tiden arbejdede med spørgsmaalene vedrørende børneopdragelse holdt man sig inden for pædagogikens strengt afgrænsede arbejdsmark. I vore dage er man nød til at udvide omraadet til — i hvert fald hvor det drejer sig om problembørnene — ogsaa at omfatte psykologien, sociologien og psykiatrien. Ved blot at supplere den talstærke kommission med to fagfolk fra disse omraader (og heraf er den ene endda temmelig vilkaarlig valgt) har Socialministeriet ligesom anerkendt, at med hensyn til mentalhygiejniske fremskridt har børneførsorgen en særstilling i

dette land. Dette har afgjort ikke været socialministerens mening, og det er maaske ogsaa en voldsom forenkling af problemerne.

Men, som konen sagde: Er der ikke noget om snakken?

Verdensligaens aarsberetning

Verdensligaen for Mentalhygiejne har nylig udsendt sin aarsberetning for 1949. Det er en smuk publikation paa 95 sider, som for størstedelen omfatter, hvad der skete paa mødet i Genève august 1949. De to mest konkrete forslag ved dette møde var oprettelsen af et mentalhygiejniske institut i hvert af medlemslandene samt oprettelsen af et tilsvarende internationalt mentalhygiejniske institut i Lausanne. Paa baggrund af den store betydning, der i fremtiden maa tillægges den mentalhygiejniske bevægelse, har verdensligaens styrelse givet disse to forslag sin varmeste støtte.

W.H.O.-beretning

Verdens Sundhedskommissionen har i disse dage udsendt en beretning om den mentalhygiejniske ekspertkomité's møde i Genève i september 1949. Det er en interessant rapport paa 40 sider. Og saa her fremhæves vigtigheden af, at alle lande snarest opretter et mentalhygiejniske institut eller en mentalhygiejniske afdeling af det almindelig hygiejniske institut. Samtidig understreges betydningen af, at mentalhygiejnen gøres til undervisningsfag ved universiteterne.

Mentalhygiejnen
begynder
i barnealderen

VOR TIDS *kultursygdom*

Af dr. Pehr Henrik Törngren,
Stockholm

Med „vor tids kultursygdom“ mener jeg ikke bare neuroserne i streng medicinsk mening, men jeg tænker ogsaa paa den splittelse, vantrivsel og ulykke, som i vor tid er betydelig større end i tidligere tider.

Det er ikke bare de udtalte neuroser, der er tiltaget, men for eksempel ogsaa selvmordene, kriminaliteten og ikke mindst ungdomskriminaliteten. Menneskene er ved at blive alt for disharmoniske. Livet er blevet alt for svært for os. Vore forfædres stabile livsformer er opløst, og det faste mønster, hvorefter man dengang levede sit liv, er i nogen grad afløst af frihed, forvirring og kaos. Nutidens mange appeller til menneskene drager os i forskellige retninger, saadan at vi bogstavelig talt slides fra hinanden. „Moralen“ gælder ikke længere som noget absolut „gyldigt“, efter at vi har set, hvordan sæderne varierer baade i tiden og i rummet, saadan som det ses gennem den historiske forskning og ved sammenligning af forskellige kulturer. Vi har faaet større frihed, og derved har vi ogsaa faaet mere vaklen. Kunsten bestaar i at hjælpe menneskene i disse vanskeligheder uden at forgribe sig paa den saa dyrekøbte frihed.

Vi er saa smaat begyndt at udforske vor tilstand og dens aarsager, baade hos det enkelte menneske og hos samfundet som helhed. Sociologerne er endelig begyndt at rette blikket ikke alene mod fjerne samfund, men ogsaa mod vort eget. Vi betragter os selv og det tryk, hvorunder vi lever, og vi begynder at faa øj-

nene op for ensretningens aarsager, de kræfter i vort samfund, som tenderer mod at kvæle enhver individualitet og i stedet gøre os til automater. Vi begyn-

Dr. Pehr Henrik Törngren.

der ogsaa bag vore standardfacader at faa kik paa vore individuelle forskelligheder, som i realiteten er betydelig større end de fleste i almindelighed forestiller sig. Stik imod den generaliseren, som for tiden lever indenfor psykologien og den medicinske psykoterapi, trænger vi i høj grad til en anvendelig individualiserende personlighedsdiagnostik til praktisk brug. Først paa basis af det kan vi bygge en anvendelig inddeling af hverdagens nervøse forstyrrelser og en videnskabelig teori for deres behandling.

Vor tids psykologiske viden- skab har stort set været indstillet paa helt andre opgaver end dem, som man i dag kunne ønske,

at den havde taget op. Den har ikke givet os tilstrækkelige holdpunkter hverken for diagnostik, behandling eller forebyggelse. Om miljø-skadernes opstaaelsesmaade og væsen lærer vi faktisk mere af den moderne skønlitteratur end af videnskaben. Naar spørgsmaalet er om behandling, er vi blevet henvist til at forsøge os frem saa godt, vi kan.

Vore forestillinger om sjælelig sundhed og om normalitet maa ogsaa tages op til debat. I mange henseender er neurotikerne nemlig ofte i menneskelig henseende mere „fuldtonende“, mere rigtige og mere frugtbare end den „normale“, som ofte er normal netop paa bekostning af personlig egenart, rigdom og produktivitet. Vore dages neurotiske mennesker er — ligesom mange af deres ulykkelige brødre i tidligere aarhundreder — ikke sjældent vejvisere og stødtropper for en bedre fremtid for vore efterkommere.

For at kunne hjælpe individets truede personlighed behøves der efter min mening et helt nyt fag, et nyt arbejdsfelt, som er et langt mere omfattende begreb end baade psykoterapi, psykiatri og religiøs sjælesorg. Jeg vil helst kalde det *menneskebehandling*.

I dag findes der i samfundet kun spredte begyndelser i den retning, men ingen samlet og samlende helhed. Behovet for lejlighed til raad og hjælp ved menneskelige vanskeligheder og konflikter, personlige spørgsmaal af enhver art, er umaadeligt stort. Det fremgaar ikke mindst af avisernes og ugepressens „Brevkasser“, som jo maa anses for at være en utilfredsstillende løsning. „Menneskebehandleren“ behøver først og fremmest visse uddannelsesmæssige kvalifikationer; vigtigst er maa-ske den at have et solidt naturvidenskabeligt-biologisk grundsyn — uden nogen form for indeterminisme (tro paa viljens frihed)! Men desuden behøver han ogsaa visse menneskelige egenskaber, som ikke er alt for almindelige. Om det kun er læger, der bør ar-

bejde paa dette felt, er ikke helt let at afgøre. Det maa fremtidens erfaringer vise. I hvert fald adskiller menneske-behandlingen sig meget betydeligt fra det, vi hidtil har forstaaet ved psykiatri, og det turde være sjældent, at samme slags menneske egner sig til begge arbejdsomraader.

Det arbejdsomraade, der ligger nærmest for haanden, er den individuelle menneskebehandling, det man plejer at kalde psykoterapi, d. v. s. raadgivning og behandling af mennesket som helhed. Men det er ønskeligt, at den, som arbejder paa dette omraade, ogsaa ved siden af virker paa det kollektive plan, følger med i og eventuelt deltager i kulturdebatten, d. v. s. driver *virkelig forebyggende* og ikke bare *klinisk mentalhygiejne*. Thi den individuelle og den kollektive virksomhed befrugter og beriger hinanden gensidigt. Der findes en række problemer og arbejdsopgaver for den forebyggende mentalhygiejne, der ligger og venter paa at tages op: de forskellige mennesketypers specielle mentalhygiejne, de forskellige alders — særligt ungdommens — problemer, valg af livsstilling, valg af ægteskabspartner m. m. Herhen hører ogsaa arbejdet med raadgivning og oplysning i seksuelle spørgsmaal, i ægteskabskonflikter og ægteskabsproblemer, i opdragelsesspørgsmaal, baade i skolealderen og i ungdomsalderen.

Endnu videre maal har den almene mentalhygiejne, indenfor hvilken man kan pege paa en lang række opgaver. Menneskekundskab, som hidtil i stor udstrækning har stillet sig i propagandaens tjeneste og ladet sig udnytte af moderne reklame m. m., maa ogsaa hjælpe menneskene i deres fortvivlede bestrebelse for at forsvare sig mod propagandaen og deres forsøg paa at tænke kritisk-selvstændigt. Den kan, forsaavidt som den udvikler en solid personlighedsdiagnostik, gribe ind i kulturdebatten ved et direkte an-

greb paa de personlige defekter hos det offentlige og politiske livsmænd. Den bør ogsaa kunne anvendes til at opdrage samfundet og den offentlige mening til betydelig større neutralitet og *tolerance*, f. eks. overfor individernes sexuelliv. Ikke mindst for kvindernes vedkommende vil dette være en nødvendig forudsætning, for at de i større udstrækning end hidtil skal vokse og modnes til virkelig selvstændige personligheder. Først og sidst maa psykologerne kende deres ansvar for, at det demokratiske samfunds mennesker udvikles til aandeligt skabende, produktive mennesker, der er i stand til fuldt ud at nyde godt af vor kulturelle arv.

For mange maa disse idéer, i hvert fald naar de udvikles og præciseres nærmere, synes choke-

rende og paa nogle punkter, f. eks. hvad angaar den seksuelle tolerance, direkte anti-sociale. Efter min mening drejer det sig imidlertid om menneskets hele biologiske eksistens, om det overhovedet skal kunne overleve de stærkt komplicerede livsformer, som det selv har skabt for sig i dag.

Almengyldige ideologier, ikke bare de religiøse, men ogsaa de sociale, maa altid før eller senere blive konfirmationstøj, som man vokser ud af. Individets udvikling kan lige saa lidt som slægtens gaa baglæns eller staa stille. Hvis man paa dette felt ikke vil være radikal, saa er man selvskreven til stiltiende at bøje sig under et diktatur, som er langt haardere og farligere end det nazistiske, nemlig *den offentlige menings diktatur*.

Sindslidelserne er U.S.A.s største plage

Det hænder, at der fremkommer røster imod vor propaganda, som da betegnes som overdrevet. En og anden har advaret mod at stille os og lægerne altfor psykisk overfor sygdommene. Det kan derfor være paa sin plads at gengive en United Press-meddelelse fra Washington:

Sindslidelser er U.S.A.s største plage.

Over en million amerikanere har i løbet af forrige aar modtaget hospitalsbehandling for, hvad sundhedsministeriet kalder „U.S.A.'s Fjende Nr. 1“ — nervesygdomme!

Halvdelen af samtlige hospitalssenge optages af nervepatienter, og tallet ville have været endnu større, saafremt der havde været plads paa sygehusene, men der er overfyldt overalt, og mange staa endnu paa ekspektanceliste, selv om man adskillige ste-

der har indrettet interimistiske nervehospitaler i fængselsbygninger.

Statens udgifter til behandling af nervesvækkede beløb sig i 1949 til 1400 millioner kroner. Sundhedsministeriet har beregnet, at udgifterne vil stige til 1750 millioner kroner i løbet af fem aar — naar den udvidede forsyng og den ventede stigning i antallet af mentalsygdomme tages i betragtning.

Maaske vil man sige: Skade, at Amerika er saa langt herfra! Men udviklingen i Amerika giver dog en strømpil, som vi gør klogt i at tage til efterretning. Og hvad sindslidelserne angaar, kan vi dog med rette sige med Holberg: Ligesaa hos os!

Mentalhygiejnen i børneopdragelsen

Af skolepsykolog Bodil Farup

Naar et barn kommer til behandling paa grund af psykiske konflikter, og man vil undersøge baggrunden for dets problemer, kan det sjældent nytte direkte at spørge barnet, hvad der piner det. Tit vil selv det tristeste barn erklære, at der ikke er noget i vejen, og hvis det lykkes én at faa en udtalelse fra den lille „patient“, er den som regel ikke meget bevendt som forklaring betragtet. Heldigvis raader man over forskellige midler og metoder til at faa klarhed over barnets situation, naar det først er kommet til psykologisk undersøgelse. Undertiden er det en langvarig proces at trænge til bunds i problemerne, men til andre tider kan man være saa heldig paa ganske kort tid at naa ind til sagens kerne, hvorefter man maa træffe saadanne dispositioner, at barnet hurtigst muligt kan faa en effektiv hjælp. Det følgende eksempel viser, hvorledes et barns reaktion paa en forevist figur gav den fornødne hjælp med næsten øjeblikkelig virkning.

En 6-aars dreng, Peter, kom til undersøgelse paa grund af mareridt og ufrivillig vandladning om natten. Han havde været en rask og frejdig dreng, til han var over fem aar gammel, men saa havde disse symptomer vist sig, og forældrene var meget ulykkelige over drengens tilstand, og de syntes, han samtidig blev mere og mere genert over for fremmede mennesker og helst ville opholde sig i moderens nærhed dagen igennem, og om søndagen veg han ikke fra forældrenes side. En lægeundersøgelse viste intet abnormt, hvorfor man fortsatte med nogle psykologiske prø-

I oktober-nummeret 1949 indledede vi denne artikelserie med en artikel af børnepsykiateren, dr. med. Gudrun Bruun. Denne gang fortsættes serien af skolepsykolog frk. Bodil Farup.

*

ver. Først havde man naturligvis spurgt forældrene nøje ud, om drengen havde været ude for en chokerende begivenhed, der kunne forklare hans angst og nervøsitet, eller om der i hjemmet herskede uharmoniske tilstande, som jo næsten omgaaende vil blive afspejlet i børns adfærd. Svaret lød her benægtende. Der var ingen konflikter, og begge forældrene holdt af barnet og ville gøre alt for at se ham glad og frisk igen. Peter blev nu præsenteret for den saakaldte Rorschachprøve, hvor barnet skal tyde nogle tavler med figurer, der ikke har nogen bestemt betydning, og som derfor fremkalder individuelt forskellige svar, som psykologen bagefter fortolker, og som giver værdifulde oplysninger blandt andet om barnets eventuelle konflikter. Normalt skal svarene vurderes efter et bestemt og temmelig udviklet system, men i dette tilfælde kom der en forklaring paa Peters nervøsitet gennem hans reaktion paa den allerførste tavle, han blev præsenteret for. Paa denne tavle ser man en figur, der ofte tydes som et væsen med vinger, mens andre tit bemærker en afgrænset figur i tavlens midte.

Peter saa længe og tankefuldt paa figuren og sagde saa tøvende: „Det ligner en far og en mor — og i midten er deres lille dreng. De hiver og slider i ham til hver sin side — og den lille dreng er saa bange.“ Man behøver ikke at være særlig analytisk

indstillet for at kunne fortolke et svar af denne art. Efter prøven spurgte jeg moderen, om der var disharmoni i ægteskabet, og om forældrene eventuelt tænkte paa skilsmisse. Hun blev helt chokeret over dette spørgsmål og spurgte lidt krænket, om der var nogen, der havde bragt disse rygter til klinikken. Det var ganske rigtigt, at der havde været stor uoverensstemmelse mellem forældrene for et aars tid siden, og at de paa det tidspunkt havde tænkt paa separation, men saa var de blevet enige om at blive sammen for Peters skyld, og „han har i hvert ikke kunnet mærke noget, for vi sørgede altid for at undgaa alle diskussioner, naar han var til stede.“ Jeg forklarede moderen, at det er umuligt at skjule slige disharmonier for et opvakt barn, der altid vil mærke den spændte atmosfære i hjemmet, og som maaske netop paa grund af forældrenes forsøg paa at holde ham uden for stridighederne vil blive særlig bange, fordi hans egne tanker og fantasier om en truende katastrofe kan være endnu uhyggeligere end den bitre virkelighed. Jeg fortalte hende om Peters svar, hvorefter hun naturligvis ikke var i tvivl om, at han havde fulgt med i de ægte-skabelige konflikter, og at disse havde fyldt ham med stor angst og usikkerhed. Hun fik nu det raad at tale ganske aabent og ærligt ud med drengen om denne periode og fortælle ham, at far og mor havde været uenige, men at de nu igen var glade for hinanden, og at han ikke længere skulle være bange for, at de skulle gaa hver til sit og gøre ham til det bytte, hvorom kampen skulle staa. Den tillid, hun saaledes viste ham, og den venlige atmosfære, der nu virkelig herskede mellem de to ægtefæller, viste sig at være tilstrækkelig hjælp for Peter, saa yderligere psykisk behandling i dette tilfælde var overflødig. Hans mareridt forsvandt, og det varede ikke længe, inden han igen kunne ligge tør om natten.

OM STØJ OG

STØJPLAGE

Af
professor,
civilingeniør
G. Weber

En kendt kemiker har engang sagt, at „snavs“ det er stof, som ikke er paa plads. Slet saa rammende kan begrebet „støj“ vist ikke defineres, blandt andet fordi støj er noget subjektivt, noget, der afhænger af reaktionen hos den, der hører derpaa, men man kan sikkert faa mange, ja maaske de fleste former for støj med, hvis man ganske kort definerer begrebet ved at sige: *støj er ubehagelig lyd.*

Samfundsforholdenes udvikling har medført, at støj og støjplage særlig i byerne er blevet problemer af vidtrækkende betydning, saa omspændende, at en kort tidskriftartikel kun ganske løseligt kan berøre nogle enkelte sider af sagen. En lidt mere sammenfattende behandling maatte nemlig i hvert fald omfatte følgende punkter:

1. Støjens natur.
2. Støjmaaling og støjanalyse.
3. Støjkilder.
4. Støjbekæmpelse (teknisk og juridisk).
5. Støjens fysiologiske og psykologiske virkning.
6. Støjens økonomiske problemer.
7. Diverse andre sider af sagen.

Saa der er nok at tage fat paa. Sagen kræver til sin løsning formentlig et samarbejde mellem i hvert fald arkitekter, jurister, læger, teknikere og pædagoger samt en rask mand, der kan sætte det hele igang, koordinere anstrengelserne og samarbejde resultaterne.

Det følgende kan da kun blive nogle strøtanker af ganske til-

fældig karakter, saa meget mere som forfatteren hverken er mediciner eller akustiker og derfor kun kan tale med som lægmand, der generes af støj og mener, at den kunne bekæmpes med noget mere kraft og med noget mere held, end det hidtil er sket.

Meningerne om støj er meget delte. Til illustration heraf maa det være tilladt at anføre to synspunkter, begge fremsat af modne mænd, der maatte antages at kunne staa ved deres ord:

Den ene, der boede i et stort kompleks paa Amager, sagde i forbindelse med en diskussion om naboer og støj følgende:

„Ja, jeg véd godt, at der er lydt her i huset, men det kan jeg ikke lægge min livsførelse om for. Hvis jeg vil have dansebal en sommernat for aabne vinduer til klokken fire næste morgen med tju og bang og jazzmusik, saa laver jeg det. Og hvis Petersen inde ved siden af føler sig generet, saa er han en kværlant, og saa kan han flytte.“ (Det var omkring 1920).

Den anden udtalelse blev fremsat af en ældre ingeniør, der i en samtale om maskiner og deres støj formulerede sit synspunkt saaledes: „Saa længe, at man overhovedet kan høre, at maskinen gaar, er den ikke fuldkommen.“

Lad være, at det sidste synspunkt maaske er et lidt teoretisk grænsetilfælde, saa er det dog ikke mere teoretisk, end at mange moderne automobilmotorer praktisk talt opfylder det. Men det første synspunkt er vist des-

være langt mere karakteristisk. Det er en menneskerettighed at lave støj, naarsomhelst og hvor-somhelst. Og hvis den larm, jeg laver, trænger ind til Petersens og generer ham, saa er det Petersen, der er kværlant og bør flytte! Ja, rent logisk kan begrebsforvirringen vel næppe blive større, men takket være radioen kan metoden utrætteligt praktiseres overalt den dag i dag — og bliver det — rent bortset fra, at nu kan Petersen ikke flytte.

Det er vist her, som ved vores trafik: love, paabud og regler hjælper ikke ret meget, for *det er selve mentaliteten, der er noget galt med.* Barnets naturlige trang til udfoldelse, til at gøre sig gældende ved at larne og støje, kan ganske vist give sig de pudsigste udtryk: „Far, hvis din bil bliver smadret, maa jeg saa faa hornet?“ Men den samme trang til at larne og støje sidder ogsaa mange voksne i kroppen: „Har du set Poulsens motorcykel? Det er vel nok en maskine med drøn i“. (Jævnfør dirt track løbene i sin tid). „Jeg har fem knippestærke kanonslag til nyt-aarsaften.“ Ak ja, den beundring for knaldet. Der kan vist næppe tænkes nogen mere fattig form for nydelse end et knald. Og man skulle tro, at folk i de aar, der gik, havde faaet mere end nok af brag. Men nej —. (Hvor ville et fyrværkeri i Tivoli være fint og smukt, hvis der ingen kanonslag var.)

Men selv om nyttaarssskyderiet sikkert er en ubehagelig belastning for mange, saa er det da i det store og hele kun een gang aarligt, og naar nu børnene morer sig, saa lad dem det! Langt værre er det, naar selve de offentlige myndigheder gaar i spidsen og indfører unyttig støj:

At sporvogne og S-tog larmer urimeligt, er der maaske ikke ret meget at gøre ved, men har man for alvor forsøgt med alle til raadighed staaende midler at modarbejde støjudsendelsen?

Og nu skal unødigt støj officielt indføres paa alle arbejdspladser

og i næsten alle hjem: Efterhaanden som landets telefonsystem automatiseres, er det vedtaget samtidig at indføre de saakaldte „intermitterende ringninger“, d. v. s., at ved opkald vedbliver telefonen at ringe i perioder paa eet sekund afbrudt af pauser paa ca. fem sekunder, indtil den kaldte abonnent besvarer opkaldet ved at løfte sin telefon af gaffelen, eller den kaldende bliver ked af at vente og lægger sin telefon paa. Dette betyder, at der meget ofte vil komme tre eller flere ringninger, inden man kan naa at svare. Tænk om man ringede paa andre menneskers entrédør paa samme maade!

Men rekorden vil dog blive slaaet af luftværnet, dersom meddelelser i dagspressen er rigtige: Man skulle i saa fald paatænke atter at opstille sirenerne og at prøve dem hver dag! Det lyder ganske fantastisk og maa forhaabentlig bero paa en misforstaaelse, thi vi husker vist alle den knugende angst, man følte, naar den forhadte tuden lød over byen. Og dette skulle man paatænke atter at indføre i fredstid for at være „forberedt“. Nej, maa vi være her! Luftværnet maa paa andre mere diskrete maader kunne faa tiden til at gaa uden derfor daglig at skulle lege krig og hidrage voldsomt til udviklingen af den angstneurose, som aviserne saa flittigt søger at vedligeholde. (Og iøvrigt er et saadant tuderer teknisk set ganske overflødig for at prøve om et alarmanlæg er i orden).

Og automobilhorn: I grunden en ret overflødig indretning, i hvert fald i byerne. Forfatteren, der daglig kører automobil i København, har i hvert fald erfaret, at det egentlig er paafaldende, saa sjældent man behøver at bruge hornet. Og der bør i hvert fald være fastsat en øvre grænse for hornenes styrke: Jeg kom engang for mange aar siden gaaende paa gaden i Svendborg en stille søndag eftermiddag. Der var netop saa stille, som der kun kan være i en lille by om søndagen, saa

stille, at man næsten „hørte stilheden“. Pludselig flængedes luften af et skingrende, disharmonisk vræl fra et overeksponeret bilhorn af en saadan styrke, at det endnu længe efter gav rent fysisk smerte i ørene. Rent bortset fra det chock, en saadan tuden giver, saa er det jo ikke netop den slags, der beforder og udvikler det gode forhold mellem trafikanterne. Et horn, der giver en melodisk lyd af passende styrke, kan udmærket bruges til at udtrykke et: „Tillader De —“, medens det ovennævnte horn afgjort lød som et: „Skrub af for S...“

Det maa i denne forbindelse erindres, at lydteknikerne forlængst har udarbejdet apparater og maalemetoder til maaling af lydstyrke, saaledes at der ikke er noget til hinder for at fastlægge bestemte krav om maximal styrke for automobilhorn, om mindste lydisolering mellem lejlighederne i større huse, om tilladeligt lyd-niveau i arbejdslokaler o. s. v. o. s. v.

Mange andre eksempler paa

unødigt, privat og officielt støjeri kunne nævnes, men nok om det.

Vi skylder allesammen vore medmennesker, at støjen reduceres mest muligt, og en effektiv støjbekæmpelse maa sættes ind paa mange punkter:

Pædagoger maa lære børn og voksne, at støj er af det onde, og at det at støje ikke er nogen menneskerettighed. *Ingeniører* maa lære at gøre deres maskiner saa lydløse som muligt. *Arkitekter* maa lære at bruge lydisolerende byggemateriale og at gennemføre brugen heraf. *Læger* maa lære os andre, hvor megen skade, der forvoldes af unødigt støj. *Myn-dighederne* maa lære selv at afstaa fra anvendelse af støjende metoder og yderligere at formulere saadanne vedtægter m. m., at støjbekæmpelsen kan blive effektiv. Og vi maa *allesammen* lære at dæmpe vor radio, at larme saa lidt som muligt og at forstaa, at det, der ofres paa støjbekæmpelsen, stort set kommer igen med rente og rentes rente. Er bekæmpelsen af støjplagen i grunden ikke mentalhygiejne?

Psyko-somatiske

ERHVERVS-SYGDOMME

Af dr. med. Erik Skinhøj

De sidste 20 aar har bragt betydelige fremskridt i bekæmpelsen af en af erhvervslivets hyppigste og mest arbejdsberøvende sygdomsgrupper, den saakaldte bløddelsgigt. Denne brogede gruppe af smertefulde lidelser omfatter saavel de egentlige muskellidelser, „muskelinfiltrationerne eller myoserne“, som flertallet af de saakaldte seneskedehindebetændelser, en stor del af de sygdomme, der gaar under navnet „nervegigt“ og endelig som den største gruppe: den myosehetingede hovedpine.

Interessen for og forstaaelsen

af arbejdsstillingens betydning, betydningen af arbejdsbordenes højde, kontorstolens rigtige ryg-støtte, gulvbeklædning, arbejdsfodtøj o. s. v. har givet muligheder for forebyggelse af sygdomme i en grad, som kun faa gør sig klart, men hvis praktiske betydning fuldt ud kommer paa højde med f. eks. vaccinationens. Desværre maa man i denne sammenhæng konstatere, at vi langt fra endnu har udnyttet disse muligheder rationelt. Dette er imidlertid et spørgsmaal, der ligger uden for denne artikels rammer.

Det man her skal beskæftige

sig med, er den erfaring, som enhver læge næsten daglig gør, og som har faaet mange til at miste troen paa, at alt det med forkert arbejdsteknik i virkeligheden spiller saa stor en rolle, nemlig det forhold, at en patient i 10 aar har udført det samme arbejde paa nøjagtig samme maade uden gener, indtil hun eller han saa pludselig faar sin erhvervsgigt. Eller det stik modsatte, at en patient kan helbredes for en erhvervsgigt, uden at der er sket den ringeste ændring i vedkommendes arbejdsteknik, og endelig, næsten den hyppigste og mest deprimerende erfaring, at man kan behandle en patient i maanedsvis og med stor energi gribe ind og sørge for, at arbejdstekniken tilsyneladende bliver ideel, uden at patienten bliver rask.

Forklaringen paa dette tilsyneladende paradoksale forhold ligger deri, at disse sygdomme maa ske i højere grad end nogen andre er, hvad man med et moderne udtryk betegner som psykosomatiske, hvilket vil sige, at de indeholder saavel en psykisk som en legemlig komponent.

I visse tilfælde er den ene af disse komponenter helt dominerende. F. eks. kan en arbejdsstilling være saa forkert, at den hos ethvert menneske uundgaeligt vil fremkalde bløddelsgigt, og paa den anden side kan en ren neurose manifestere sig som smerter eller endog som lammelser i arme eller ben. Disse ekstreme tilfælde er i virkeligheden sjældne, og de allerfleste ligger, populært udtrykt, et sted midt imellem.

For nærmere at forstaa, hvad der menes hermed, skal jeg kort omtale en række undersøgelser fra tysk og amerikansk side, som her i Skandinavien først og fremmest er udnyttet og bearbejdet af den norske psykiater Braatøy.

Strauss viste i 1921, at en akut angstreaktion, f. eks. fremkaldt ved uventet affyring af et skud bag forsøgspersonens ryg, hos alle mennesker indebærer en ganske bestemt muskelreaktion, der

blandt andet er karakteriseret af, at skuldrene hæves, armene føres lidt ud til siden, armenes bøjemusklér spændes, og det samme sker for nakkemuskulaturens vedkommende. Hunt og Landis arbejdede videre med dette fænomen, som de betegnede som „the startle pattern“ og viste, at det ikke alene gælder i den akutte angstreaktion, men at en tilsvarende spænding bestaar i de samme muskelgrupper, hvis mennesker gaar rundt i en mere permanent angsttilstand. I disse kroniske tilstande vil „the startle pattern“ som regel camoufleres derved, at spændingen i de modsatte rettede muskler gøres lige saa stærk, saaledes at der ikke sker nogen ydre bevægelse.

En saadan permanent spændingstilstand i muskler disponerer til ømhed og smerter, først og fremmest fordi denne form for muskelarbejde, den saakaldte statiske muskelkontraktion, yder de slettest mulige betingelser for blodgennemstrømningen. I andre tilfælde kommer smerterne fra den irritationsproces, der kan opstaa ved det konstante træk i senehæfterne, og endelig kan der være tale om, at nerver herved bliver udsat for et konstant irriterende tryk, der kan medføre smerter eller lammelser. Det er letforstaaeligt, at det latente eller manifesterede smerteberedskab, der herigennem opstaa, yderligere forværres, hvis der tillige er smaafejl i arbejdsstillingen eller uhensigtsmæssigheder i arbejdstekniken.

De kroniske former for „the startle pattern“ ses paa ethvert kontor og enhver bedrift i det moderne erhvervsliv. Angsten for at lave fejl, angsten for ikke at kunne følge tempoet, angsten for ikke at faa sit arbejde paaskønnet er de hyppigste aarsager, men naturligtvis kan angsten ofte være medbragt fra privatlivets konflikter og utryghed — og dybdepsykologisk set er angstberedskabet altid af ældre og mere kompliceret natur, hvilket dog ikke udelukker, at symptomerne ofte kan

bringes til standsning blot ved smaa meltaalhygiejniske indgreb. Det er langtfra altid de typer, som man umiddelbart vil betegne som nervøse eller hysteriske, der hyppigst rammes af bløddelsgigt. Ofte er det tværtimod tilsyneladende rolige, beherskede og samvittighedsfulde mennesker, der heller ikke selv vil finde paa at gaa til psykolog eller psykiater med deres hovedpine eller deres gigt.

Den sædvanlige behandling af disse patienter sker gennem massageklinikernes forskellige behandlingsformer, ofte kombineret med lange hvileperioder. Denne behandling er rigtig og nødvendig, men altfor ofte vil den kun være rettet mod de aktuelle symptomer og ikke mod disses psykosomatiske baggrund. Derfor kommer sygdommen ogsaa altfor ofte igen, naar arbejdet genoptages.

Noget lignende maa siges om de sidste aars saa populære „afslapningsritualer“. Ganske vist tilstræbes her ikke alene en legemlig, men ogsaa en psykisk afslapning, og netop af denne grund ser man slet ikke sjældent, at afslapningsterapeuter har resultater over for tilfælde, hvor læger er kommet til kort, men naar den cadeau er givet afslapningsterapeuten, maa det samtidig tilføjes, at denne disciplin let kan nærme sig kvaksalveriet, der er karakteriseret af, at en eller anden behandlingsform er det primære, og at denne saa bruges overfor alt og alle, i modsætning til et videnskabeligt, lægeligt synspunkt, hvor diagnosen er det primære, som valget af behandlingsform saa maa rette sig efter. Dette forhold kan ikke betones stærkt nok, naar man erindrer, at de symptomer, hvis behandling der her er tale om, vel i de fleste tilfælde er psyko-somatiske, men at de kan skyldes langt alvorligere lidelser, som f. eks. tuberkulose eller kræft i ryggen, hjernesvulst, blodsygdomme, kroniske forgiftninger osv., hvor en hurtig og rigtig diagnose ikke alene bliver en

forudsætning for symptombehandling, men et spørgsmaal om liv eller død.

Den rationelle behandling af bløddelsgigt maa bygge paa en grundig undersøgelse ikke alene af patientens muskler, sener og led samt hans almene legemlige sundhedstilstand, men ogsaa omfatte hans arbejdsstilling, arbejdsteknik og sidst, men ikke mindst, hele hans mentalhygiejniske situation. Kun paa grundlag af en saadan undersøgelse, som jo ofte en bedriftslæge vil være den eneste, der har praktiske muligheder for at foretage, kan man opstille en behandlingsplan, der giver blivende resultater.

Desværre er en saadan fremgangsmaade i de allerfleste tilfælde kun en fremtidsdrøm her i landet, som end ikke bedriftslægen er indstillet paa, og som knapt nok er forenelig med bedriftslægeordningens kollegiale vedtægter eller med dens nuværende aflønningsforhold.

Det er synd, for der er ingen tvivl om, at tabet af arbejdskraft kunne reduceres betydeligt og mange lidelser og megen surhed kunne undgaaes, hvis vi naaede frem til indenfor erhvervslivet at kombinere den moderne mentalhygiejne med den moderne fysiske medicin. *Erik Skinshøj.*

BØGER

Nic Waal: VI OG VORE SMAABØRN. Forlaget Fremad, København 1949. 118 sider. Pris 5,75 kr.

Den norske børnepsykiater Nic Waal har her givet os en kort og klar lærebog i opdragelsen af spædbørn og smaabørn efter „selvreguleringsprincip“, d.v.s. en børnebehandling, der støtter sig til, hvad vi nu véd om børns naturlige modningsprocesser, og som betragter det som det vigtigste ikke at forstyrre disse processer med for megen tvang og presen, saadan som tidligere tider ansaa det for nødvendigt. Den har

*Dr. John R. Rees,
direktor for Verdensforeningen
for Mentalhygiejne.*

navnlig budskab til forældre, der stiller sig skeptisk overfor „den fri opdragelse“, fordi de er bange for, at børnene skal blive „ustyrkelige“ og „forkælede“. Nic Waal har flere gange paabegyndt denne bog, men er holdt op igen, fordi hun gerne ville se resultaterne af sine egne og andre børns opdragelse efter „selvregulerings-systemet“. Hun har nu anset sig for tilstrækkelig sikker i sin sag til at kunne skrive denne bog. Den følger barnets udvikling skridt for skridt og refererer en række konkrete konflikter og deres løsning. Hun skildrer ogsaa det særpræg, de liberalt opdragne børn har frem for andre, der har maattet igennem den sædvanlige skærsild af tvang og afstraffelser: „De er mere tillidsfulde og aabne overfor verden og de voksne. De er tidligere sikre i deres vurdering. De er lettere at samarbejde med. De er mindre trodsige og i mindre grad øjentjenere. Det vil sige, at saadanne børn er *demokratisk paalidelige*. De gemmer mindre paa ubevidst vrede og ondskab. De tager verdens stød bedre og mere elastisk.“

W. S.

*

Mary og C. Anderson Aldrich: SMAABØRN ER OGSAA MENNESKER. Forlaget Aktuelle Bø-

ger. Kbhvn. 1949. 122 sider, pris 6,25 kr.

En kendt amerikansk børnelæge har i denne bog i samarbejde med sin hustru, der er lærerinde, givet en dejlig letflydende oversigt over barnets naturlige udvikling. Det lykkes ham at skabe en ærefrygt for naturen, som den udfolder sig viseligt i saadan et lille menneskebarn, og der skal herefter stor dristighed til at henfalde til gamle vaner i retning af tvang og voksenautoritet overfor børnene. Ingen vil finde paa at blande sig i den maade, hvorpaa barnet trækker vejret, men hvor mange forstaar, at det er ligesaa fine reguleringsmekanismer, der ligger bag de rytmer, hvormed barnet sover, spiser og lader vandet. Om spiseproblemerne staar der f. eks: „Barnets egen udviklingsplan fordrer, at vi giver barnet mad, naar det skriger af sult. Derved efterkommer vi smerte-tilfredsstillesrækkefølgen, der gør spiseprocessen lystbetonet. — Naturen har arrangeret omgivelserne ideelt for barnet, der kan ligge i moderens arme og have det varmt og dejligt, medens det dier. — Det er værdifuldt for smagsudviklingen, at man tager hensyn til barnets særlige ønsker, saasnart det begynder at vise forkærlighed for en bestemt slags mad. — Det styrker barnets appetit, hvis man slutter maaltidet, saasnart maven giver klart stoppesignal. Barnets egen bedømmelse er fuldkommen rigtig, selv om vi ikke forstaar, hvordan det kan vide saa meget om det.“ *W. S.*

*

Inger Moe: MODERNE SKOLETANKER OG FORSØGSSKOLLER. Folkevirke-serien. Gyldendalske Boghandel, Kbhvn., 1948. 110 sider, pris 4,00 kr.

Inger Moe begynder med at opstille spørgsmaalet, om den danske skole er *tidssvarende*. I betragtning af den store udvikling, der i de sidste 50 aar er sket paa sociale omraader, maa svaret blive negativt. Hvis vort kultur-

system skal føres a jour, saa det svarer til vort sociale system, maa det i ganske særlig grad blive skolens sag. Derfor er en ændring af skoleundervisningens form, indhold og aand overhovedet et af tidens vigtigste krav. Efter en skildring af fremtidens danske skole, følger en gennemgang af pædagogikens klassikere: Rousseau, Pestalozzi, Kerchensteiner, Montessori, Decroly, Kilpatrick, Neill o.s.v. Der afsluttes med en kort omtale af de hidtidige sparsomme forsøgsskolevirksomheder her i landet og en kraftig appel om mere af denne art: „Staten driver forsøgsvirksomhed paa en række omraader af samfundet med det formaal for øje stadig at naa frem til de gunstigste metoder og det bedst mulige resultat. Det maa være paa tide, at man anlægger den samme videnskabelige, vaagne og fremsynede betragtningsmaade, naar det drejer sig om noget saa vigtigt som opdragelse.“

En nylig undersøgelse af norske lærer-studerende viste, at ca. halvdelen kun havde valgt lærerfaget paa grund af det sikre udkomme og pensionen. Man misunder ikke disse mennesker og deres elever! — Det faar én til at tænke over, om det ikke (foruden forsøgsskoler og et pædagogisk forskningsinstitut) vil være nødvendigt efterhaanden at gøre lærerstudiet til et universitetsfag, saa fremtidens lærere bliver lige saa levende interesserede i deres gerning og fagets fremskridt som læger og psykologer, der har gennemgaaet den betydelige menneskelige og faglige udvikling, der følger med universitetslivet og alt, hvad dertil hører? Er det ikke udtryk for en gammeldags, grov undervurdering af folkeskolelæreren betydning, at han i modsætning til gymnasielærere, præster og læger, jurister og psykologer kan nøjes med en kortvarig uddannelse paa et seminarium? Folkeskolelæreren har jo hovednøglen til nationens mentalhygiejne.

W. S.

Hvad koster sygdommene samfundet?

Aflæge Jarl Wagner-Smitt

» Ved udelukkende at rette opmærksomheden mod de fysiske fænomener, undgaar økonomerne at faa øje paa den vigtigste post af alle — menneskenes sundhed. Nationernes sande rigdom er deres borgeres sundhed“. Saaledes indleder den svenske økonom *Sven Rydenfeldt* sin afhandling om Sveriges udgifter til sygdommene. Hidtil har man regnet med, at disse androg nogle hundrede millioner kroner aarligt, men den systematiske opgørelse har vist andre og mere forbløffende tal.

De direkte udgifter til sygdommene androg i aaret 1945 ikke mindre end 902 mill. kr. — heraf 603 mill. fra det offentlige og 299 mill. fra private.

Den nedsatte arbejdsfortjeneste, som disse sygdomme voldte i 1945, androg endnu mere, nemlig 1200 mill. kr., svarende til 300,000 mistede arbejdsaar. Og saa har Rydenfeldt endda set helt bort fra de mange dødsfald, som forvoldtes af sygdomme.

Hvis man lagde de direkte og de indirekte udgifter sammen, ville man altsaa komme til et tal omkring 2100 mill. i samlede udgifter for aaret 1945.

Vi har spurgt Rydenfeldt, hvor meget de psykiske lidelser androg, og fik svaret, at alene sindssygdommene androg ca. en sjettedel af, hvad alle sygdommene kostede samfundet. Sindssygdommene, gigtsygdommene og hjertesygdommene var de tre største poster paa budgettet. Først længere nede i rækken kom kræft, tuberkulose og børnelammelse. Han havde ogsaa regnet ud, at omtrent halvdelen af

alle sengepladser i Sverige optoges af sindssyge og aandssvage — dette svarer til nylige danske opgørelser.

Hvad ville en tilsvarende opgørelse af de samlede sygdomsudgifter for Danmark vise? Da Rydenfeldt har regnet med minimumstal (et arbejdsaar er saaledes kun takseret til 4000 kr.), da den europæiske valuta er faldet meget i de sidste 5 aar, og da danske kroner er mindre værd end svenske, er det næppe meget forkert at regne med, at de svenske tal for 1945 vil svare nogenlunde til de danske tal for 1950 — altsaa omkring 2000 millioner kroner.

Rydenfeldts konklusion er den, at man tidligere nærmest har regnet sygdomsbehandling for en social velgørelse, medens den set fra et national-økonomisk synspunkt maa regnes for en uomgængelig nødvendighed, der maa kalde paa den største opmærksomhed fra statens side. Behandling, forskning, folkeoplysning og alt, hvad der ellers kan føres i marken til kampen mod sygdom, maa paa baggrund af de fundne tal betragtes som yderst værdifulde produktive investeringer. Hvis det skulle lykkes en dag at faa nedsat sygdomshyppigheden til det halve — og dette er paa langt sigt ikke nogen utopi — ville det betyde en meget betydelig nationaløkonomisk vinding.

*

Sven Rydenfeldt: VAD KOSTER SJUKDOMERNA VORT SAMHÄLLA? Sveriges Landstings Tidskrift, hæfte 4, 1949. W. S.

Fra Landsforeningens arbejdsmark

ved LÆGE JARL WAGNER-SMITT

Rehabilitation

To kurser i *Occupational Health & Rehabilitation* afholdes den 17.—24. juli og den 14.—21. august 1950 paa *Roffey Park Rehabilitation Centre*, Horsham, Sussex, England. Nærmere oplysninger faas gennem landsforeningen.

*

Aarsmøde i Paris

Verdensligaen for Mentalhygiejne afholder sit 3. aarsmøde i Paris den 31. august—7. september 1950 (lige inden kriminologkongressen og psykiaterkongressen). Hovedemnerne bliver: 1. Mentalhygiejne og opdragelse. 2. Mentalhygiejne i erhvervslivet. 3. Flygtninges og hjemløses mentalhygiejniske problemer. 4. Førerskab og autoritet i lokale samfund. Nærmere oplysning faas gennem landsforeningen.

*

Antabus i Frankrig

I Pariser-dagbladet „Le Figaro“ for 8. december 1949 har professor *Jean Delay* skrevet en kronik om det danske middel mod alkoholisme, Antabus, og udtalt sig om den forventning, man stiller til tabletten — ogsaa i Frankrig.

BØGER

ALDERENS PROBLEMER. H. Hirschsprungs forlag, København. 1947. 220 sider. Pris 16 kr.

Dr. Erik Jacobsen har særlige evner som populærvidenskabelig forfatter. Her i denne bog fortæller han om alderens mange problemer. Der tages baade hensyn til de biologiske og de psyko-

logiske forhold, hvilket gør bogen afvekslende og udtømmende.

Om arteriosclerose (aareforkalkning) faar man nogle interessante ting at vide. Denne lidelse forekommer praktisk talt ikke hos vildtlevende dyr, men er ret almindelig hos laboratoriedyr og dyr i zoologiske haver. Den findes mest udtalt hos civilisationsmennesker. Hos primitive folk som afrikanske negre forekommer den praktisk talt ikke, hvorimod den hos U. S. A.-negre er fuldt saa udbredt som hos de hvide. Kosten og klimaet synes ikke at være aarsag til forskelle paa dette omraade. Travlt optagne mennesker som læger og forretningsfolk har hyppigere hjerte-forkalkning end folk af andre erhverv — dette gælder ganske særlig i U. S. A., hvorfor man har talt om „den amerikanske syge“. Hos ægyptiske civilisationsmennesker paa Faraos tid har man fundet lige saa meget arteriosclerose som hos moderne civilisationsmennesker.

— Der er heri en mærkelig overensstemmelse med de sjælelige lidelser, som er sjældne hos vildtlevende dyr og hos „naturmennesker“, medens de optræder hyppigt hos tamdyr og især hos civilisationsmennesker. Er aareforkalkning en psykosomatisk (sjælelig-legemlig) lidelse, der opstaar som resultat af sjælelig belastning, svarende til det englænderne kalder „stress disease“?

Under den brede omtale af alderens psykiske symptomer fremhæves det, hvorledes hukommelse, opfattelsesevne og indlæring af forskellige færdigheder nedsættes ganske betydeligt med alderen, hvorimod evnen til tænkning — naar blot man giver tilstrækkelig tid — i reglen er usvækket højt op i alderen.

Da det viser sig, at folk med livlige og alsidige interesser i reglen langt bedre klarer alderens isolation og „til-overs-følelse“ end folk, der kun har passet deres rutinearbejde, mener dr. Erik Jacobsen ikke, man kan give noget bedre mentalhygiejnisk raad til midaldrende mennesker end at oparbejde interesser af forskellig art, som de kan fortsætte med i deres otium. Er man først omkring de 70, er det nemlig svært at skabe sig nye interesser og nyt livsindhold.

Til trøst for de mange, der med bekymring hæfter sig ved det magiske tal 67, som er „gennemsnitslevealderen“ i Danmark i dag, skal det fremhæves, at den alder, hvori flest mennesker dør, nu som i tidligere tider ligger omkring 79—80 aar. Naar „gennemsnitslevealderen“ ligger saa langt forskudt fra kurvens toppunkt, skyldes det den skæve fordeling, der især opstaar som følge af barne- og ungdomsdødeligheden.

*

Holger Dahl: KORTFATTET PSYKOLOGI. Med tegninger af Robert Høgfeldt. Folkevirkeserien, Gyldendalske Boghandel, København, 1949. 133 sider. Pris 4,50 kroner.

Præsten og psykologen Holger Dahl har her skrevet en dejlig populær bog om psykologi og mentalhygiejne. Uden at have nogen forkundskaber kan man her faa et udmærket overblik over, hvad psykologi egentlig gaar ud paa, lære fagets klassikere at kende, forstaa de vigtigste konstitutionstyper, samspillet mellem arv og miljø, individ og masse etc. I det vanskelige spørgsmål om viljens frihed angiver forfatteren et kompromis som det rette: mennesket har faaet mulighed for selv at arbejde med paa sin personlighedsudvikling. Ikke nogen helt daarlig formulering, naar man erindrer, at dette er en populær bog — mere behøves næppe i første omgang. Man savner maaske en overbevisende paapegning af vort kultursystems neu-

roseskabende træk, men det er muligvis en fordel, idet denne bog, der er skrevet af en præst, formentlig vil blive læst af religiøse kredse, som ikke maa afskrækkes af nogen chokerende synspunkter. Den vil i saa fald have en betydelig mission i retning af at vække folks appetit for mere psykologisk viden. I al sin forsigtighed er bogens sidste store afsnit om mentalhygiejne værdifuldt. Blandt andet er den klare paapegelse af værdien af en eller anden livsanskuelse som værn mod neurotiske tendenser et fortrin, som denne bog har frem for adskillige andre tilsvarende fremstillinger. W. S.

*

PETTER MOENS DAGBOG. H. Branners Forlag. 1949. Oversat af L. Berg. 168 s. Pris: 9.75 kr.

Under sit fængselsophold hos gestapo i Møllergaten 19 fra februar til september 1944 førte Petter Moen denne dagbog. Moen var en af topfigurerne i den norske illegale presse, da han blev arresteret af tyskerne.

Dagbogen blev ført ved hjælp af toiletpapir og en stift, og notaterne blev nedkastet i en luftventil under gulvet, var altsaa uigenkaldelige. Og hvad skrev saa Moen om?

De paa tarveligt toiletpapir nøjsommeligt indprikkede notater vidner ganske enkelt om et menneskes dybe sjælelige krise. Udsat for tortur og med fuldstændig uvished om sin skæbne, hengiver fangen i enecellen sig til en hensynsløst ærlig ransagelse af sig selv. Ingen helteattituder eller blot antydning af selvmedlidenhed.

Hovedtemaet er angsten, ikke mindst angsten for den legemlige tortur, som knækker ham, saa han maa røbe sine kammerater. Og samtidig anger over sit hidtidige liv, som han føler har været spildt. Han, der aldrig har troet, prøver nu i nødens time at finde en gud, sine forældres gud („Moder, giv mig dit hjerte!“), men

det lykkes ikke for ham, han maa føre kampen alene. — Moen blev deporteret, men omkom, da transportskibet minesprængtes.

Tilbage blev et gribende dokument om et menneskes ærlige forsøg paa at trænge frem til sin sjæls inderste. —toe

*

Erik Jacobsen: OMGANG MED ALKOHOL. Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, København, 1946. 120 sider. Pris 4,75 kr.

Hvis man ikke besidder denne gave i forvejen, kan man her paa en nem og fornøjelig maade læse sig til lidt alkoholkultur. For det er øjensynligt noget, der kan læres. Mange primitive folk, der ikke tidligere har kendt spiritus, har for eksempel svært ved at omgaas alkohol paa den rette maade. De ser med lige saa forbavsede øjne paa europæeren, der kan holde op, inden flasken er tom, som vi ser paa folk, der ikke kan holde op, før flasken er tom. Brutale folk, der til daglig skjuler deres karakter-ejendommelighed, afslører den uhjælpeligt, naar de har faaet for meget at drikke. „Spritlen fjerner polituren af baade mahogniborde og mennesker“. I mindre doser har den dog ogsaa positiv betydning. Professor Meulengracht anbefaler saaledes et glas øl eller vin i stedet for sovetabletter til behandling af søvnløshed, og professor Eggert Møller anbefaler en pilsner som appetitstimulerende middel. Dr. Erik Jacobsen slutter bogen med den gamle romerske sætning: „Del og hersk“, hvilket han udlægger saaledes: „Lad os dele alkoholen ud i passende portioner, og lad os derigennem beherske dens virkninger. Der kræves en gentleman for at kunne nyde de goder, som er givet os gennem de ædle drikke.“

— Naar dr. Jacobsen paapeger, at de vindrikkende lande næppe kender til kroniske alkoholister og forklarer dette ved, at alkoholen der kun forekommer i fortynnet tilstand, er der imidlertid en

vigtig tilføjelse at gøre. I middelhavslandene og Sydamerika har man en varmere børneopdragelse, en friere og mindre eksamenspresset skole, et noget mindre pengepræget samfundssystem, en religion, der gennem skriftemaallet aabner ventiler for moralske skyldfølelser, en god familie- og gruppefølelse baade i landsbyerne og de større byer, kort sagt et langt mildere psykisk klima end vi har i Nordeuropa og Nordamerika. Disse forhold er sikkert stærkt bidragende til de færre drankere syd for Alperne og den Mexikanske Golf. Studiet af de nordamerikanske indianerstammer gennem de sidste 400 aar synes ogsaa at vise interessante forhold af denne art. Saaledes skal meget udprægede krigerstammer med streng og hårdende børneopdragelse have udryddet sig selv, da man gav dem spiritus. Det indestængte had skal have været saa stærkt hos disse mennesker, at de gik ud og dræbte hinanden, naar alkoholen havde fjernet „polituren“. Det er maaske en afspejling af dette forhold, der forklarer forskellen i opførsel hos forskellige nationer, naar de faar spiritus. Ligesom man hos det enkelte menneske kan drage vigtige slutninger om hans personlighedsstruktur ved at se, hvordan han reagerer i en alkoholorus, saaledes kan man ogsaa sige en del om et samfunds kultursystem ved at iagttage dets „berusere“.

W. S.

Østsjællands Folkeblad^s

Bogtrykkeri

Bygaardsstræde

Køge

Telefon 703 og 704

Postkonto 5533

Alle tryksager faar en samvittighedsfuld udførelse hos os

Prøv at tegne et nyt medlem!

Hvis De forklarer Deres venner og bekendte, hvad »Landsforeningen for Mentalhygiejne« er, og hvilke opgaver, foreningen har paataget sig, finder De sikkert en og anden, som kunne tænke sig at være medlem.

Klip nedenstaaende indmeldelsesblanket ud og lad vedkommende udfylde og indsende den til **Landsforeningen for Mentalhygiejne, Bredgade 45 A, København K.**

Undertegnede indmelder sig herved i

LANDSFORENINGEN FOR MENTALHYGIEJNE

for et aarligt kontingent af 10 kr.

Navn _____ Stilling _____

Adresse _____

By _____ Telefon _____

STØT KAMPEN FOR

SINDETS
SUNDHED

LANDSFORENINGEN FOR
MENTALHYGIEJNE

Protector:

Hs. kgl. Højhed Prins Axel